

Vzgojiteljica september—oktober 2024

Revija za dobro prakso v vrtcih je nastala leta 1999 na pobudo aktivna ravnateljic javnih vrtcev dvanajstih občin širše celjske regije.

ZALOŽNIK IN IZDAJATELJ
SUPRA, izobraževanje in založništvo
Štula 17, 1210 Ljubljana Šentvid
Telefon: 041 641-628
E-pošta: supra@supra.si

UREDNIKA
Sergeja Zemljarič, univ. dipl. ped.
revija@vzgojiteljica.si

UREDNIŠKI ODBOR
Irena Hren, spec. manag. in dipl. vzg.
Vanja Krašovic, dipl. vzg.
Natalija Starič Žikic, un. dipl. soc. del.
Elizabeta Jelen, un. dipl. soc. ped.
Nataša Doler, un. dipl. ped.

JEZIKOVNA REDAKCIJA
Nikita Jaklič, mag. prof. slov. jezika in
književnosti

NAROČNINE
Naročnine sprejemamo na:
SUPRA, Štula 17, 1210 Lj. Šentvid,
www.vzgojiteljica.si ali 041 641 628

Revija Vzgojiteljica izhaja šestkrat letno, objave med letom niso možne.

Letna naročnina je **39,50 €**.
Revije ni v prosti prodaji.

PRISPEVKE SPREJEMAMO na
e-naslov:
revija.vzgojiteljica@gmail.com
Poslanega gradiva, praviloma, ne
vračamo.

TISK
Tiskarna Cicero, Ljubljana

ISSN: 1580-6065

Naslovnica:

JAKA,
2. st. obdobje,
mentorica
Mojca Drofenik,
Vrtci Občine Žalec

VSEBINA

UREDNIČIN KOTIČEK	3
RAVNATELJICA PREDSTAVLJA VRTEC Kolektivna odgovornost: Ključ do uspešnega timskega dela v vrtcu Ravnateljica gospa Elizabeta Zgonc, dipl. vzg. pred. otrok in mag. inkluzivne pedagogike, Vrtec Postojna	4
AKTUALNO Igrače malo drugače Eva Zapečnik, dipl. vzg. pred. otrok, Osnovna šola Mežica – enota vrtec	7
POGOVARJAMO SE Z ZNANSTVENIKI IN S STROKOVNJAKI Kakovosten prehod iz vrtca v šolo vključuje tako podporo posamezniku kot tudi sodelovanje med institucijami in državo mag. Mateja Režek, raziskovalka z magisterijem, Pedagoški inštitut	10
IZ TEORIJE V KAKOVOSTNO PRAKSO Dobra praksa sodelovanja z lokalnim okoljem: predstavitev poklica knjižničar in knjižnične dejavnosti za otroke Osrednje knjižnice Celje, krajevne knjižnice Štore, v Vrtcu Lipa Štore Damijan Pesjak, univ. dipl. bibl. in prof. slov., Osrednja knjižnica Celje	14
STROKOVNA DELAVKA SE PREDSTAVI Vzgojiteljski poklic zahteva od nas vseživljenjsko učenje, veliko mero fleksibilnosti in ustvarjalnosti Metka Jezovšek, dipl. vzg. pred. otrok, Vrtec Tončke Čečeve, Celje	17
KURIKULARNO PODROČJE: GIBANJE Povezava med gibanjem in razvojem otroka v predšolskem obdobju – sistematično spremljanje gibalnega razvoja Jasna Špindler, dipl. vzg. pred. otrok, OŠ Janka Ribica Cezanjevci – enota vrtec Gibanje v naši notranji in zunanji igralnici Lucija Grad, dipl. vzg. pred. otrok, Vrtec Zelena Jama, Ljubljana Vaje za spretne prste Anja Bizjak, mag. prof. pouč. na razr. st. z ang., Osnovna šola Polje, Ljubljana Polje Bosonoga telovadba: Razvoj skozi naraven stik s tlemi Lidija Selič, dipl. vzg. pred. otrok., OŠ Prebold – enota vrtec	19
OTROCI S POSEBNIMI POTREBAMI Kdo se »boji« šole in kako sem pomagala pri premagovanju težav Danica Bricman, dipl. vzg. pred. otrok, VVZ Slovenj Gradec Kako lahko podpremo otroka s primanjkljajem pozornosti in motnjo hiperaktivnosti v vrtcu? Meta Rutar, mag. prof. inkluz. ped, Vrtec Miškolin, Ljubljana	30
PROJEKTI V VRTCU Moje mesto skozi moje digitalne oči Rok Godler, vzg. pred. otrok, mag. geog. (UN), Vrtec Mavrica, Brežice	36
NAVODILA ZA AVTORJE PRISPEVKOV	39

mag. Mateja Režek, raziskovalka z magisterijem, Pedagoški inštitut

Kakovosten prehod iz vrtca v šolo vključuje tako podporo posamezniku kot tudi sodelovanje med institucijami in državo

Spoštovana gospa mag. Mateja Režek, za začetek vas prosimo, da nam predstavite svojo izobraževalno in karierno pot.

Pozdravljeni, najlepša hvala za povabilo na razgovor.

Sem magistrica komunikoloških znanosti, sicer pa univerzitetna diplomirana pedagoginja in geografinja. Svojo karierno pot sem začela na eni od ljubljanskih osnovnih šol kot svetovalna delavka, kmalu zatem pa nadaljevala kot raziskovalka na Pedagoškem inštitutu, v Centru za kakovost v vzgoji in izobraževanju Korak za korakom, kjer

delujem že več kot 20 let. Področja, s katerimi se ukvarjam, so procesna kakovost prakse v vrtcu, šoli ter na prehodu iz enega v drugo učno okolje, profesionalni razvoj vodstvenih in strokovnih delavcev v vrtcih in osnovnih šolah ter različnost in enake možnosti.

Prosimo vas, da nam predstavite projekt e, na katerih trenutno delate.

Vsi projekti, ki jih v Centru izvajamo, so del širših iniciativ, ki se usmerjajo v oblikovanje podpornih sistemov za strokovne delavce v vrtcih in šolah. Zelo sem vpeta v delovanje Mreže za spreminjanje kakovosti Korak za korakom, v okviru katere podpiramo vključene vrtce in osnovne šole pri reflektiranju prakse in uvajanju sprememb vanjo. Vključene vrtce in osnovne šole spodbujamo k oblikovanju oz. izvajanju učečih se skupnosti, o katerih ste v vaši reviji že pisali. Le-te so zagotovile za dvig kakovosti prakse. Ker se v njih strokovni delavci med seboj povežejo in dobijo podporo svojih kolegov, delujejo spodbud-

no tudi na klimo v vrtcu oz. osnovni šoli. Med drugim sem v okviru Mreže aktivno vključena v modeliranje medkolegialnih hospitacij z reflektivnim razgovorom za strokovne delavce. Aktivnost poteka tako, da se vnaprej z osebo, ki je v vrtcu zadolžena za vodenje Mreže dogovorim, pri katerem strokovnem delavcu bo hospitacija z njegovim predhodnim strinjanjem izvedena in katero pedagoško področje

Kakovosten prehod vključuje tako podporo posamezniku kot tudi sodelovanje med institucijami in državo

(Ionescu idr., 2018)

bomo opazovali (npr. interakcije, učno okolje, strategije dela z otroki ipd.). Pri opazovanju nas vodi *Obrazec za zbiranje dokazov na posameznih kazalnikih kakovosti ISSA* (prilagojen po opazovalnem obrazcu Professional Development Tool – a tool for gathering examples on ISSA quality principles), ki temelji na ISSA pedagoških področjih kakovosti. Na hospitacijah sodeluje še nekaj strokovnih in vodstvenih delavcev. Namen dejavnosti je modeliranje, kako lahko z opazovanjem pridobljeno gradivo na reflektivnim razgovoru uporabimo kot »študijsko gradivo«, na podlagi katerega lahko strokovni delavci reflektirajo lastno prakso in oblikujejo akcijski načrt, ki služi za spreminjanje lastne prakse. Hospitacija služi tudi kot strategija oblikovanja ter utrjevanja delovanja učeče se skupnosti na nivoju vrtca in je ena od dejavnosti, ki izrazito pripomore k dvigu pedagoške prakse.

Trenutno se zelo aktivno posvečam še skrbi za dvig mehkih veščin vodij učečih se skupnosti v vrtcih, saj je od veščin vodenja učeče se skupnosti odvisno, koliko se bodo člani

počutili vključene, kar pa vpliva na to, v kolikšni meri bodo pripravljene na sodelovanje, na refleksijo prakse, kar pa v naslednjem koraku vodi k višji kakovosti prakse.

V zadnjih letih pa se v Centru intenzivno posvečamo tudi raziskovanju področja mehkega prehoda med vrtcem in osnovno šolo ter razvijanju praks, ki k mehkeemu prehodu prispevajo. V okviru te iniciative podpiram

vrtce in osnovne šole pri medsebojnem povezovanju in oblikovanju medinstitucionalnih učečih se skupnosti, o katerih ste v vaši reviji tudi pisali v eni od pre-

teklih številkih.

Med drugim se poglobljeno ukvarjate z mehkim prehodom iz vrtca v šolo. Cilji politik (OECD, 2017) upravljanja prehoda poudarjajo blagostanje otrok, njihovo varnost in kakovosten prehod opredeljujejo kot temelj zagotavljanja kakovostnega in celostnega razvoja. Zanima nas, kateri so prevladujoči trendi pri organizaciji in upravljanju prehodov.

Sodobne raziskave o prehodu otrok iz vrtca v šolo poudarjajo, da so izobraževalni sistemi odgovorni za zagotavljanje profesionalne, razvojne in pedagoške kontinuitete (OECD, 2017). Kakovosten prehod vključuje tako podporo posamezniku kot tudi sodelovanje med institucijami in državo (Ionescu idr., 2018), kar pomeni, da se pozornost pomika od tega, ali je otrok pripravljen na šolo, k temu, ali je sistem pripravljen podpreti otroka na vseh ravneh njegovega razvoja in učenja. Ob tem je pomembno, da so pedagoški pristopi v vrtcu in šoli usklajeni, saj lahko to ohranja konti-

nuiteto otrokovega razvoja, kar pozitivno vpliva na njegove učne dosežke ter siceršnji razvoj (Brooker, 2008).

Žal je v praksi še vedno prisotno klasično razumevanje kontinuitete, kar pomeni osredotočenost na to, ali je na šolo pripravljen otrok in ne sistem. Da bi lahko udeležili razvojno-procesno razumevanje kontinuitete, je treba okrepiti predvsem zavedanje pomena sodelovanja med vrtci in osnovnimi šolami. Nujno je tudi graditi kurikulum na vrednotah, potrebah in interesih otrok in družin. V Centru opazamo predvsem pomanjkanje medinstitucionalnega povezovanja in sodelovanja kot tudi pomanjkanje razumevanja pomena oblikovanja partnerstva s starši, ki so v procesu prehoda med vrtcem in osnovno šolo zelo pomemben deležnik.

Kaj menite, da bi bilo pomembno uvesti pri spremljanju procesa prehoda?

Spremljanje procesa prehoda je po posameznih izobraževalnih sistemih različno urejeno. V večini izobraževalnih sistemov se spremljanje velikokrat nanaša na zbiranje razvojnih informacij o otroku v določenem časovnem obdobju (pred in po vstopu v šolo) ali pa na administrativne podatke (npr. ali je otrok v šolo vstopil neposredno iz domačega okolja, ali je

otrok pred tem obiskoval predšolsko vzgojo ipd.). Največkrat torej ne gre za nek sistematičen postopek (Mlekuž idr., 2022).

Tudi v Sloveniji za spremljanje prehoda ni predpisanih nacionalnih ukrepov. Zakon o šolski inšpekciji (1996) sicer določa, da Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo in šport spremlja postopke vpisa, znotraj katerih se spremlja tudi proces prehoda. Šole pa lahko vpisni postopek in posledično tudi proces prehoda spremljajo znotraj svoje samoevalvacije. Pri spremljanju prehoda sodeluje tudi šolska svetovalna služba, saj mora po programskih smernicah spremljati analizo vpisa, ponavljanje/ osip, akceleracije ipd. Na ravni šole se nato glede na potrebe določi analiza, ki so temelj za nadaljnje delo in organizacijo šole. Na ravni vrtca pa vsak vrtec v svojem letnem delovnem načrtu opredeli dejavnosti, ki so namenjene lažjemu prehodu v primarno izobraževanje (Vidmar, Rutar Leban in Rutar 2017).

Zagotovo ne bi bilo odveč, če bi vrtci in šole svoje prakse, ki se dotikajo prehoda, poleg samoevalvacije reflektirali tudi s pomočjo zunanje strokovne podpore. Samoevalvacija vedno odraža specifično kulturo, vrednote, vire, osebnost in kontekst tistega, ki je vpleten (Vonta, 2009),

zato pogled od zunaj omogoča večjo objektivnost. Prav z dopolnjevanjem obeh pristopov pa se lahko pridobi bolj celovito sliko problema, ki ga proučujemo. Koristno pa bi bilo tudi dobro opisati (samo)evalvacijske kriterije, sicer je samoevalvacija podvržena subjektivni oceni vsakega posameznika oz. institucije.

V Sloveniji je imelo odlog všolanja v šolskem letu 2016/17 8,9 % otrok in v šolskem letu 2020/21 11,4 % otrok (administrativni podatki MIZŠ 2021). Kateri dejavniki po vašem mnenju vplivajo na trend povečevanja odlog všolanja v Sloveniji?

Če želimo, da je prehod med izobraževalnima stopnjama ustrezno izpeljan, moramo poskrbeti za prisotnost treh kontinuitet, in sicer pedagoške, profesionalne in razvojne, kot piše Vidmar (2017) v svojem prispevku.

V nedavno izvedeni raziskavi, ki smo jo na Pedagoškem inštitutu (v nadaljevanju: PI) izvajali (Jager idr. 2022), smo ugotovili, da šole (in vrtci) v največji meri organizirajo dejavnosti, ki se umeščajo v razvojno kontinuiteto, medtem ko sta profesionalna in pedagoška kontinuiteta precej podhranjeni.

En del odgovora se zagotovo skriva v tem, da zgolj organiziranje (še tako številnih) obiskov prihodnjih prvošolcev v šoli in drugih dejavnosti, ki so namenjene bodočim prvošolcem ter njihovim staršem, ne bo oblikovalo pogojev, ki bodo prispevali k ustreznemu prehodu. To je trend, ki v Sloveniji žal še kar vztraja.

Dodala bi pa še tole. Odlog šolanja se zgodi na predlog staršev. V nedavno izvedeni raziskavi, ki smo jo na PI izvajali (Jager idr. 2022), smo med drugim izvedli opazovanja prakse z reflektivnim razgovorom v vrtcih in šolah z visokim in nizkim odlogom. Kljub temu da področja partnerstva s starši nismo opazovali oz. ga kakor koli neposredno naslavljali, smo v reflektivnih razgovorih po opazova-

nju vedno prišli tudi do te teme. Če pri opazovanju prakse na posameznih pedagoških področjih morda težje izluščimo značilnosti za okolja z nizkim oz. visokim odlogom, pa se na področju partnerstva s starši te razlike nakazujejo izraziteje. V dveh okoljih z visokim odlogom je bilo iz izjav strokovnih delavcev razbrati, da staršev ne vidijo kot partnerjev v procesu zagotavljanje mehkega prehoda, in tudi sicer je bilo v teh okoljih prek izjav strokovnih delavcev zaznati manjšo stopnjo pripravljenosti prisluhniti staršem. S tega vidika bi bilo zanimivo bolj poglobljeno preučiti odnos s starši v okoljih z visokim in nizkim odlogom.

Kakšne so sistemske značilnosti prehoda iz vrtca v osnovno šolo? Za vzgojno-izobraževalni sistem v Sloveniji sta značilna organizacijska enovitost ter manjše število prehodov na določeni stopnji izobraževanja znotraj institucije. To je v predšolski vzgoji zagotovljeno z enovito organizirano vzgojo prvega in drugega starostnega obdobja (Rutar, 2021), v osnovni šoli pa z enovitim osnovnošolskim izobraževanjem, ki organizacijsko integrirano povezuje tri vzgojno-izobraževalna obdobja.

Kakšne so sistemske značilnosti prehoda iz vrtca v osnovno šolo?

Prehodu iz vrtca v osnovno šolo smo posvetili zelo veliko pozornosti ob šolski reformi v 90. letih prejšnjega stoletja. Takrat je bila uvedena devetletna osnovnošolska obveznost, starost otrok za vstop v šolo pa se je znižala za eno leto, torej na dopolnjenih šest let v koledarskem letu. Da bi bile potrebe mlajših otrok ustrezne je naslovljene in da bi lažje dosegali mehkejši prehod med obema stopnjama, se je veliko pozornosti namenjala pripravljenosti šol, strokovnih delavcev in sistema na leto mlajše prvošolce. S tem namenom sta v prvem razredu vzgojno-izobraževalno delo

Zgolj organiziranje (še tako številnih) obiskov prihodnjih prvošolcev v šoli in drugih dejavnosti, ki so namenjene bodočim prvošolcem ter njihovim staršem, ne bo oblikovalo pogojev, ki bodo prispevali k ustreznemu prehodu. To je trend, ki v Sloveniji žal še kar vztraja.

postopno začeli izvajati dve strokovni delavki. Prva strokovna delavka je učiteljica razrednega pouka, druga pa naj bi bila praviloma vzgojiteljica predšolskih otrok oz. kot določa zakonodaja izjemoma tudi učiteljica razrednega pouka. Kljub temu da naj bi bil drugi strokovni delavec le izjemoma učitelj razrednega pouka, pa je v praksi ravno obratno. Na mestu drugega strokovnega delavca je bilo v šolskem letu 2014/15 zaposlenih 43,4 % vzgojiteljev predšolskih otrok, 31,8 % učiteljev razrednega pouka in 24,9 % ostalih (administrativni podatki MIZŠ 2021).

Ena od konceptualiziranih rešitev za uresničevanje lažjega prehoda je bilo vzgojiteljičino spremljanje otrok v šolo in vrnitev v vrtec po enem letu, ki pa nikoli ni zaživela v praksi. Kljub temu da naša zakonodaja omogoča ciklično prehajanje vzgojiteljice v šolo in nazaj, sta v nedavno izvedeni raziskavi (Zgonec, Mlinar, Bozovičar, 2022), v katero je bilo vključenih 58 vzgojiteljic iz vseh slovenskih regij, ki so bile v letu 2018/19 zaposlene v oddelkih otrok zadnje leto pred vstopom v šolo, imela samo 2 % vzgojiteljic izkušnjo s cikličnim prehajanjem iz vrtca v osnovno šolo.

V procesu reforme je bilo postavljeno načelo vertikalne povezanosti. Tako je bilo veliko pozornosti namenjeno tudi povezanosti kurikula za vrtce kot strokovne podlage za delo v vrtcih s programom prvega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole. Na ta način je bilo zagotovljeno, da so kurikulum za vrtce, učni načrti in način učenja ter poučevanja prilagojeni razvojnim značilnostim učencev (OECD, 2017).

V zadnjih letih so bili kot pomembna sprememba, neposredno povezana s problematiko prehoda in dostopnosti do kakovostne predšolske vzgoje, uvedeni brezplačni krajši programi eno leto pred vstopom v šolo, name-

njeni petletnikom, ki ne obiskujejo vrtca (Mlekuž idr., 2022). Iz različnih razlogov se ti programi žal niso dobro prijeli. Kazalo bi preučiti poročilo raziskave (Licardo, 2024) in razmisliti o predlaganih priporočilih.

Sistemske je torej področje prehoda precej zgledno urejeno, vendar pa praksa ne sledi/ ne izkorišča vseh sistemskih možnosti in priložnosti.

Prosimo vas, da nam predstavite profesionalno kontinuiteto in kako jo lahko po vašem mnenju vpeljemo v prakso.

Profesionalna kontinuiteta pomeni medsebojno povezovanje strokovnih delavcev na obeh stopnjah. Kar nekaj možnosti se nakazuje za njeno vpeljavo v prakso. Ena je zagotovo vpeljava medinstitucionalnih učečih se skupnosti (MUSS), o katerih ste v vaši reviji že pisali v eni od prejšnjih števil. Če je kdo od bralcev omenjeno številko spregledal, naj ponovim, da so MUSS oblika srečevanja strokovnih delavcev vrtcev in osnovnih šol (vzgojiteljev in učiteljev) z namenom spoznavanja dela drug drugega ter zблиževanja pedagoških pristopov, ki bi otrokom omogočili čim lažji prehod iz vrtca v osnovno šolo. MUSS prispevajo k večji ozaveščenosti o prehodu in pomenu zagotavljanja mehkega prehoda. Člani MUSS se po uvedbi tovrstnih srečanj bolj poglobljeno pogovarjajo o zagotavljanju mehkega prehoda in ga tudi razumejo bolj poglobljeno. Vključenost v MUSS vpliva tudi na pridobivanje specifičnih znanj in seznanjanje z dobrimi praksami, povezanimi z zagotavljanjem mehkega prehoda. Strokovne delavke iz obeh zavodov se

zaradi MUSS več povezujejo, bolj strokovno poglobljeno pogovarjajo, si zaupajo in druga drugi nudijo podporo, prav tako je med njimi več vzajemnega spoštovanja do strokovnega dela drug drugega. Spremembe pa so opazne tudi na nivoju staršev, in sicer so vodje in člani MUSS zaznali, da okrepjeno sodelovanje med vrtcem in osnovno šolo prinaša večje zaupanje staršev v vzgojno-izobraževalni sistem (Režek, Mervic, 2022).

Opišite nam razvojno kontinuiteto in strategije za njeno implementacijo.

Kot sem že omenila, se razvojna kontinuiteta nanaša na zagotavljanje kontinuitete na področju otrokovega razvoja, tako da kakovostni predšolski vzgoji sledi kakovostno šolsko izobraževanje. Pomeni sodelovanje med različnimi deležniki: otroki, njihovimi starši, strokovnimi delavci na obeh ravneh, lokalno skupnostjo. Razvojna kontinuiteta izpostavlja, da se nove spretnosti razvijajo na podlagi že usvojenih spretnosti in znanj (Mlekuž idr., 2022). Izvedbeno se razvojna kontinuiteta lahko udejanja prek izvedbe naslednjih dejavnosti, npr. otroci pred vstopom v šolo spoznajo prostore šole in šolski okoliš ter bodočo učiteljico, spoznajo, kako poteka dan v šoli, vzgojiteljica in/ali starši predajo informacije o močnih področjih otroka in druge pomembne informacije učiteljici, učiteljica organizira uvodno srečanje za bodoče prvošolce in njihove starše, šola in vrtec organizirata skupne dejavnosti (npr. kulturna prireditev, športni dan) za vrtčevske in šolske otroke. Prisotna je praksa priprave okvira za načrtovanje letnega delovnega načrta s strani svetovalne delavke vrtca in svetovalne delavke šole ipd.

V praksi naših vrtcev in šol je iz nedavno izvedene raziskave (Jager idr. 2022) razvidno, da so nekatere prakse bolj prisotne kot druge. Več je obiskov bodočih prvošolcev v prostorih šole, skupnih obiskov dejavnosti bodočih

prvošolcev in srečanj za starše bodočih prvošolcev v šoli, manj pa prenosa informacij o bodočih prvošolcih med starši, vzgojitelji in učitelji, manj sistemskega načrtovanja dejavnosti.

Skupaj s kolegicama dr. Jernejo Jager in dr. Sonjo Rutar ste s pomočjo kvantitativne in kvalitativne raziskave proučevali pedagoško kontinuiteto prehoda iz vrtca v šolo. V raziskavi ste se osredotočili predvsem na proučevanje pedagoške kontinuitete didaktičnih izpeljav vzgojno-izobraževalnega procesa in spodbudnega učnega okolja. Kaj ste ugotovili na obeh omenjenih področjih?

V raziskavi (Jager idr. 2022), katere namen je bil pridobiti vpogled v zagotavljanje vseh treh kontinuitet z vidika različnih deležnikov (otrok, staršev, strokovnih, vodstvenih in svetovalnih delavcev vrtcev in osnovnih šol), smo se osredotočili predvsem na proučevanje pedagoške kontinuitete, saj je prav pedagoški vidik prehoda eden od ključnih elementov, ki lahko vpliva na otrokovo doživljanje prehoda iz vrtca v šolo (OECD, 2017).

Za kvantitativni del raziskave smo pripravili vprašalnik za vzgojitelje in učitelje s trditvami, ki vsebujejo kazalnike pedagoške procesne kontinuitete. V kvalitativnem delu raziskave pa je zbiranje podatkov potekalo z opazovanjem neposrednega pedagoškega procesa v oddelkih vrtcev in razredih osnovnih šol v maju 2021. Po opazovanju je potekal reflektivni razgovor, v katerem so opazovalci v pogovoru z udeleženci raziskave preverjali ustreznost zapisov in vsebinsko dopolnjevali zbrane podatke.

Podatki, zbrani z vprašalniki, kažejo na relativno poenotene didaktične izpeljave vzgojno-izobraževalnega procesa ter značilnosti učnega okolja v obeh okoljih, vendar je opazovanje pedagoškega procesa nakazalo na pomembne razlike med vrtci in osnovnimi šolami.

Vzgojitelji v vzgojno-izobraže-

valnem procesu pogosteje razširjajo otrokovo učenje ter povezujejo nove informacije in učenje z že znanim, učitelji pa so usmerjeni predvsem v razvoj in zagotavljanje samoregulacijskega učenja na ravni metakognicije – spodbujanje otrok k preverjanju lastnih dosežkov in premisleku o načinih dela ter opravljenih zaključenih dejavnostih, medtem ko so vzgojitelji otroke vključevali tudi v načrtovanje in evalvacijo. Čeprav je v vrtcih in osnovnih šolah omogočeno učenje na različne načine in obstaja tudi možnost izbire, sta izražanje mnenj otrok in odločanje o načinih izvajanja dejavnosti pogostejša v vrtcih. Otrokom so bili v vrtcu pogosteje ponujeni raznoliki materiali, otroci pa spodbujeni k samostojni uporabi. V opazovanih oddelkih vrtcev je bilo mogoče opaziti bolj aktivno interakcijo otrok z osebami in predmeti, kar je po izsledkih številnih študij (Shore, 1997; Gopnik idr., 1999) nujno, če želimo otrokom omogočiti ustrezno učenje. V času opazovanja so poučljive trenutke (Cvetek, 2022), ki jih strokovni delavec vključi v izvedbo pedagoškega procesa zato, da bi otrokom omogočil poglobitev znanja in spretnosti, izražanje občutkov in misli ter razmišljanje o vprašanih, ki se jim zastavljajo, v večji meri izrabili v vrtcu kot v šoli, kar nakazuje, da so vzgojitelji prožni pri izvajanju načrtovanih dejavnosti in so lažje upoštevali pobude in spremembe v interesih ter potrebah otrok (Tankersley idr. 2013). Prav tako je bilo mogoče opaziti, da so vzgojitelji posvečali veliko pozornosti ubesedenju povezav med že usvojenim znanjem/preteklimi izkušnjami ter novimi informacijami. Sklepamo lahko, da vzgojitelji upoštevajo proces razvoja otrokovega novega znanja, saj se to povezuje s predznanjem oziroma predhodnim razumevanjem idej in konceptov (Tankersley idr., 2013; OECD, 2015).

Na področju učnega okolja se večje razlike med vrtci in šolami kažejo na ravni dostopnosti in otrokove mož-

nosti samostojne izbire in uporabe materialov, razvojne primernosti učnega okolja, sodelovanja otrok pri urejanju okolja, razstavljanja izdelkov otrok ter prostora za osebne predmete.

V oddelkih vrtca je bilo učno okolje urejeno v koticke, otroci so bili spodbujeni k samostojni uporabi materialov (sami si postrežejo z materiali, sami jih pospravijo), kar prispeva k razvijanju samostojnosti in kreativnega mišljenja (Tankersley idr., 2013). V igralnicah in razredih so bili razstavljeni izdelki otrok. V nobenem od opazovanih prvih razredov učilnica ni bila organizirana v koticke oziroma centre aktivnosti, ki bi otrokom omogočali delo v manjših skupinah in ponujali izbire, medtem ko so se učitelji v vprašalnikih opredelili, da to pogosto velja za njihovo prakso. V nekaterih razredih in v vseh opazovanih oddelkih vrtcev so imeli otroci možnost od doma prinašati osebne predmete, hkrati jim je bil v oddelku zagotovljen prostor, kamor so jih čez dan lahko odložili. Četudi so bila ob opazovanju v večini oddelkov tako vrtca kot prvega razreda razstavljena oddelčna pravila, pa je bilo na ravni oblikovanja pravil opaziti pomembno razliko. Medtem ko so bila vsa pravila v prvih razredih »predpripravljena« (npr. natisnjena v obliki plakata iz otroške revije), so bila vsa pravila v vrtcih glede na videz plakatov oblikovana skupaj z

otroki. Skupno oblikovanje oddelčnih pravil pa je ena od strategij, ki pri otrocih spodbuja samoreglativno vedenje. Otroci pravila bolje razumejo in lažje sprejmejo, če so vključeni v njihovo oblikovanje (Tankersley idr., 2013).

Prosimo vas, da nam poveste, do kakšni drugih spoznanj ste še prišli v okviru omenjene raziskave.

Omenila bi še področje interakcij. Kljub rezultatom vprašalnika, ki kažejo na relativno poenoteno prakso strokovnih delavcev v vrtcih in osnovnih šolah na področju interakcij, pa rezultati, pridobljeni z opazovanjem prakse, tega ne potrjujejo v celoti. Opazovanja prakse z reflektivnim razgovorom so pokazala, da učiteljice v mnogo manjši meri z otroki komunicirajo na višini njihovih oči, da strokovne delavke v vrtcih in osnovnih šolah v enaki meri organizirajo dejavnosti v dvojicah ali manjših skupinah, da vzgojiteljice v mnogo večji meri med pogovorom in razpravo sledijo otrokovim zamislim in ga spodbujajo k izražanju le-teh, da vzgojiteljice otrokom bolj pogosto zastavljajo vprašanja odprtega tipa, da vzgojiteljice otrokom pogosteje nudijo možnosti izbire glede nalog, materialov, ki jih bodo uporabili ter časa, ki ga imajo na voljo, da imajo v vrtcu otroci zadolžitve v enaki meri kot v šoli, hkrati pa so opazovanja pokazala, da so v vrtcu te

zadolžitve bolj raznolike. Opazovanja prakse so tudi pokazala, da so strokovne delavke v vrtcih otroke v enaki meri spodbujale k iskanju dodatnih informacij ali pomoči pri vrstnikih kot strokovne delavke v šoli. K predvidevanju, ugibanju ter razvijanju in razlagi njihovih zamisli pa so strokovne delavke v vrtcu otroke spodbujale bolj pogosto kot strokovne delavke v šoli.

Kaj bi nam še želeli povedati, pa vas nismo znali vprašati?

Bralke in bralce bi še povabila k branju prispevka, ki je ravnokar izšel v Sodobni pedagogiki (Jager, Režek, Rutar, 2024), kjer smo rezultate nedavno izvedene raziskave podrobneje predstavile. Prav tako pa povabilo velja za obisk spletne strani korakzakarom.si, kjer je pod zavihkom »Prosto dostopne publikacije« moč najti kar nekaj gradiv, povezanih z mehkim prehodom.

Za dragocene odgovore se vam najlepše zahvaljujemo in vam želimo veliko uspeha pri nadaljnem raziskovalnem delu ter učinkoviti vplelavi teoretičnih spoznanj v prakso s pomočjo medinstitucionalnih učnih skupnosti.

Spraševala je Sergeja Zemljarič

IZ TEORIJE V KAKOVOSTNO PRAKSO

Damijan Pesjak, univ. dipl. bibl. in prof. slov., Osrednja knjižnica Celje

Dobra praksa sodelovanja z lokalnim okoljem: predstavitev poklica knjižničar in knjižnične dejavnosti za otroke Osrednje knjižnice Celje, krajevne knjižnice Štore, v Vrtcu Lipa Štore

Povzetek

Namen prispevka je predstaviti del projekta predstavitve poklica staršev vrtčevskih otrok in dejavnosti za otroke Osrednje knjižnice Celje, enote Štore v Vrtcu Lipa Štore. Pri načrtovanju bibliopedagoške ure smo zasledovali kurikularne cilje različnih dejavnosti v vrtcu, in sicer s področij jezika, družbe in narave, prav tako pa s pripovedovanjem pravljice razvijali domišljajske in predbralne spretnosti otrok, ki bodo v